

Isparta İli Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesine Yönelik Teorik Bir Çalışma

Utku Ongun^{a*}, Musa Türkoğlu^b

^aMehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Bucak Hikmet Tolunay MYO, Burdur.

^bSüleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi, Isparta.

Öz

Isparta ilinde yılın dört mevsiminde hemen hemen her türlü alternatif turizm çeşidinin yapılmasına imkan sağlayan potansiyelin olması nedeniyle gelecekte turizm sektörünün ön plana çıkması bölgenin kalkınması hatta ülkenin kalkınması için önemli bir unsurdur. Özellikle Süleyman Demirel Kalkınma ve Demokrasi Müzesi, turizm ürün çeşitliliği içerisine giren gül ve lavanta aktiviteleri turizmin Isparta'da ivme kazanmasına neden olacak unsurlardır. Gelecekte Isparta'da turizmin şekillenmesinde bu unsurların göz önüne alınarak plan ve programların yapılmasında yarar vardır. Bu çalışmada literatür tarama tekniği kapsamında ikincil verilerle değerlendirme yapılmıştır. Eldeki bulgulara göre, yerel yöneticilerinin turizm konusuna ciddi bir şekilde eğilmemesi, ulusal ve uluslararası basında yeterli düzeyde tanıtımının yapılmaması, konaklama kapasitesinin yetersizliği, seyahat acenteleri tarafından yeterli düzeyde ilin çekim merkezi konumunda olmaması ve ilde konaklama süresinin kısa olması gibi sorunlar nedeniyle alternatif turizm potansiyelinden yeterince faydalanamadığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Alternatif Turizm, Eko Turizm, Isparta.

A Theoretical Study on the Assessment of Tourism Potential of Isparta Province

Abstract

The province of Isparta has the potential that provides the opportunity to realise almost all kinds of tourism throughout the year and hence in the future the sector of tourism would stand out not only for the regional development but also for the country. Particularly, Süleyman Demirel Museum of Development and Democracy, and the tourism activities regarding rose and lavender are the factors that would accelerate the tourism in Isparta. In the future it would be beneficial that these formative facts are going to be taken into account in the plans and programs relating the tourism sector. In the study, the assessment is made through secondary data in the context of literature review. According to the findings, it is determined that the alternative tourism potential is not adequately exploited as the local administrators do not address the tourism sector seriously, there is not adequate promotion either in national or international press, the accommodation capacity is insufficient, the province is not a centre of attraction for travel agencies, and the accommodation duration in the province is short.

Keywords: Alternative Tourism, Eco Tourism, Isparta.

GİRİŞ

1990'lı yılların başından itibaren yoğun şekilde turistik tüketicilerde klasik turizm ürünü olarak tanımlanan 3S (Deniz, Güneş, Kum) üçlemesinden bireysel ve özel ilgi gerektiren ürünlere doğru bir yönelme olmuştur. İnsanlar güneş altında boş zamanlarını öldürmek yerine ulaşım araçlarındaki hız ve konfor sayesinde tatil sürelerini birkaç parçaya bölerek ilgi alanlarına yönelik tatile çıkmaya başlamışlardır (Kılıç ve Kurnaz, 2010: 40). Günümüzde turizm sektörü dünyanın en büyük sektörü olma yolundadır. Dünyada küreselleşme ile birlikte, ülkeler arasındaki coğrafi

sınırların ortadan kalması, yatırımların uluslararası olması, farklı kültürlerle sahip milletlerin birbirlerini tanıması, kaynaşması, ortak dilleri kullanmaları ve kültür alışverişinde bulunmaları (Çeken, 2003: 120), ayrıca kişi başına düşen gelirin ve boş zamanın artması, uluslararası barışın hız kazanması ve seyahat kısıtlamaların kalkması da uluslararası turizmin ivme kazandırmıştır (Gökdeniz, 1994'den aktaran Çıkın vd., 2009: 1).

Alternatif turizm türleri ülkelerin sahip olduğu özelliklere göre farklılık göstermektedir. Bu nedenle her ülke kendi özelliklerine göre farklı alternatif turizm türlerini belirlemektedir. Ülkemizde Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın belirlemiş olduğu alternatif turizm türleri şöyledir: kongre turizmi, sağlık ve termal turizmi, kış turizmi, yayla turizmi, av turizmi, golf turizmi, yat turizmi, ipek yolu turizmi, hava sporları turizmi, inanç turizmi, kuş gözlemciliği turizmi, akarsu-rafting turizmi, sualtı dalış turizmi, dağcılık turizmi, botanik turizmi, gençlik turizmi, mağara turizmi ve kırsal turizmdir (Albayrak, 2013: 46). Ayrıca iç turizm pazarında alternatif turizme dayalı ürünler araştırılarak bölgesel ve yerel kapasite arttırmaya yönelik çalışmaların yapılacağı ve bu değerlerin tanıtım ve pazarlamasının yapılacağı vurgulanmaktadır. Bu bağlamda ülkemiz klasik turizmin yanında alternatif turizm türlerinin de önemli bir yer tutacağı anlaşılmaktadır (Kılıç ve Kurnaz, 2010: 41).

Turizm faaliyetleri, ülkelere sadece doğal kullanma imkanı vermekle kalmaz aynı zamanda atıl veya kullanılmayan değerlerin kullanılması ile istihdam sağlamaya ve gelirin bölgelerarası eşit dağılımına sebep olur (Öztürk ve Yazıcıoğlu, 2002: 2). Türkiye'ye gelen turist sayısı artmasına rağmen turizm gelirleri aynı oranda artış göstermemektedir. Bundan dolayı Türkiye artık sahip olduğu potansiyeli alternatif turizm türleriyle farklı konseptlerle sunmak zorundadır (Gökdayı ve Polat, 2015: 9).

Son yıllarda kıyı turizminden ziyade alternatif turizme olan ilginin artmasıyla birlikte Isparta ili gibi doğal ve kültürel değerlere sahip bölgelerin önemi artmaktadır. Gelecekte özellikle kırsal alanlarda yapılabilen farklı turizm türlerinin ön plana çıkması Isparta'nın kalkınması hatta ülkenin kalkınması için önemli bir unsur olarak değerlendirilmelidir. Bunlar göz önüne alındığında, çalışmada öncelikli olarak alternatif turizm kavramı açıklanmıştır. Sonrasında ise çevreye ve doğaya duyarlı, doğal doku ve değerlere saygılı alternatif turizm türlerinden biri olan eko turizm kavramı açıklanmıştır. Daha sonra ise, Isparta ili turizm potansiyeli ortaya konulmaya çalışılmış, ilin turizm sorunları ikinci verilerle değerlendirilmiş ve sonuç kısmında ise önerilerde bulunulmuştur.

LİTERATÜR

Isparta turizmi ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında; Türkoğlu ve arkadaşlarının (2005)'deki çalışmada ilin turizm sorunları ve çözüm önerileri ele alınmıştır. Çalışmada il turizminin alternatif turizm türlerinden yararlanamaması, tur organizasyonlarının yetersiz olması, il turizminin mevsimlik özellik göstermesi, konaklama süresinin kısa olması gibi sorunların olduğu vurgusu yapılmıştır.

Sargın (2006)'deki çalışmasında, Yalvaç'ın inanç turizmi açısından önemli bir merkez olduğu ancak bu potansiyelin iyi değerlendirilebilmesi, turizm alt yapısının oluşmasına ve tanıtım faaliyetlerine bağlı olduğuna vurgu yapmıştır.

Durgun (2007), Isparta turizminin SWOT analizini yapmış olduğu çalışmada Isparta turizminin en güçlü yönünün; zengin tarih, kültür ve tabiat varlıklarına sahip olmasının yanı sıra iklim doğal kaynaklar ve bozulmamış çevresi olduğunu ifade etmiştir. Aynı çalışmada il turizminin en zayıf yönünün ise; tanıtım ve pazarlama eksikliği, yeterince gelişmemiş turizm bilinci ve yerel yönetimlerin ilgisizliği olduğunu ifade etmiştir. İlin alternatif turizm türleri için potansiyelinin yüksek olması il turizminin en büyük fırsatı olarak belirtilirken, kentin turistik imajının zayıf olması Isparta turizminin en büyük tehdit unsuru olarak belirtilmiştir.

Özdemir (2008)'deki çalışmasında ise; Isparta, doğal, tarihi, arkeolojik değerleri, iklim özellikleri ve kültürel farklılıkları ile zengin bir turizm potansiyeline sahip olmasına rağmen, ilde turizm aktivitesi sınırlı olarak görülebilmüş, turizm gelirleri düşük seviyede kalmış, turizm gelirlerinden yeterli düzeyde yararlanamamıştır. Isparta turizmini ve sorunlarını, Türkiye'nin turizm sorunlarından ayrı düşünmenin mümkün olmadığı konusunu vurgulamıştır. Aslında Isparta turizminin sorunlarının ülkemiz turizminin sorunları ile paralellik gösterdiğini ortaya koymuştur.

Doğan ve Üngüren (2012)'deki çalışmada ortaya çıkan temel sonuçlar ise; "(1) Isparta halkı güllü, Eğirdir Gölünü, Davraz Dağını, Yalvaç ve Yazılı kanyonu turizmde şehrin en önemli sembolleri olarak görmekte, (2) gerek gölleri, dağları, yaylaları, mağaraları, gerekse sosyo-kültürel ve tarihi değerleri ile Isparta ilinin turizmde önemli bir potansiyele sahip olduğunu düşünmekte, (3) ancak turizmde altyapı ve tanıtım sorunlarının giderilmesi için önemli yatırımlar yapılması gerektiğine, (4) başarı için de toplumun tüm tarafları arasında etkin bir dayanışma ve koordinasyona ihtiyaç olduğuna inanmaktadırlar."

Ongun ve arkadaşları (2015)'deki çalışmada, Isparta bölgesindeki alternatif turizm türleri içerisinde kırsal turizm dikkat çekilerek, kırsal turizmle birlikte, kırsal alanlarda gelirin arttırılması, yaşam seviyesinin yükseltilmesi, doğaya olan ilginin artması ve ilin çekim merkezi haline geleceği ifade edilmiştir. Ayrıca Isparta ilinin kırsal alanlarında yapılan turizmin gül ve lavanta tarlaları sayesinde bölgenin ve hatta ülkenin kalkınmasında etkili olacağı vurgusu yapılmıştır.

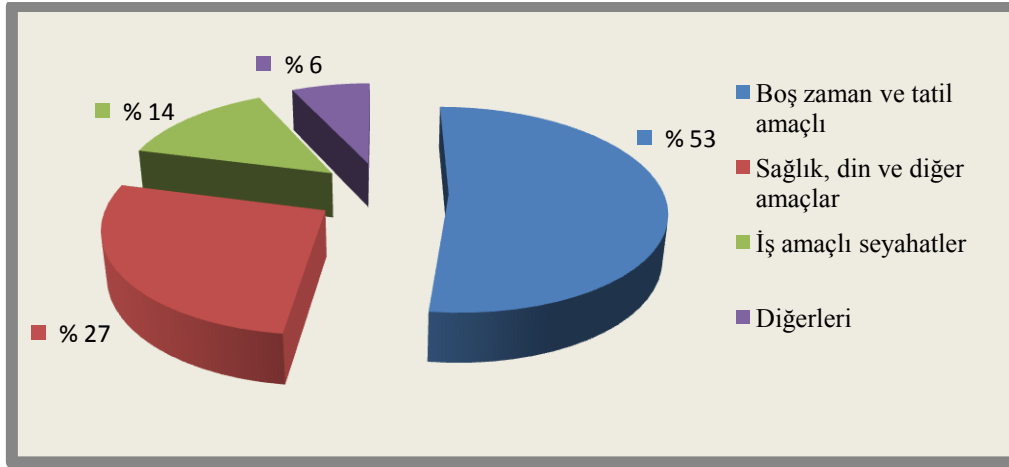
Ayrıca Isparta turizmi ile ilgili özellikle 2000'den sonra çok çalışma yapılmıştır. Türk (2001), Durgun (2006), Nayır (2009), Korkmaz ve Başkalkan (2011), Topay ve Parlador (2015)'deki çalışmaları ile literatüre katkı yapmışlardır.

Tüm bu çalışmaların ortak noktası; Isparta ilinin alternatif turizm bakımından önemli bir potansiyele sahip olduğudur. İl, tanıtım yoksunluğu, yatırım eksikliği, yöneticilerin bu konuya ciddi bir şekilde eğilmemesi gibi sorunlar nedeniyle bu turizm potansiyelinden yeterince faydalanamamaktadır. Ayrıca çalışmaların tümü bu potansiyel harekete geçirilebilirse turizmin Isparta için önemli bir gelir kaynağı oluşturacağını belirtmektedir (Gökdayı ve Polat, 2015: 11).

KURAMSAL ÇERÇEVE

Günümüzdeki turizm anlayışı, 3S (Deniz, Güneş, Kum) üçlüsünün oluşturduğu klasik kitle turizminin yanında 3E'yi (Doğal ve Kültürel Çevre, Eğlence, Macera) içine alan alternatif turizm türleri akla gelmektedir (Yeşiltaş vd., 2009: 251). Turistler, yeni ülke, bölge ve aynı zamanda o bölgedeki alternatif turizm türlerini de araştırmaktadırlar. Bunun neticesinde hem turizmin çeşitlendirilmesinde hem de turistlerin değişen beklenti ve isteklerine uygun ürünlerin üretilmesi sağlanmıştır (Albayrak, 2013: 7). İstek ve beklentiler doğrultusunda yeni turistik ürünlerin üretilmesi alternatif turizm kavramını ortaya çıkarmıştır (Albayrak, 2013: 32). Alternatif turizm kavramı, kitlesel klasik turizme alternatif olarak gelişen turizm türlerini ele alan bir kavramdır (Kılıç ve Kurnaz, 2010: 42).

Gelişmekte ve gelişmiş ülkeler birbirleriyle yarışarcasına alternatif turizm çeşitlerini artırma yollarına gitmektedirler, çünkü alternatif turizm çeşitlendirmesine giden ülkeler rakipleri karşısında güçlü duruma geçmektedirler. Bu nedenle bu ülkeler sahip oldukları güzel çevre, iklim, dağlar, doğal yaşam, kültür ve benzeri değerlere, bu değerlere yeterince sahip olmayan gelişmiş ülkelerin vatandaşlarını çekerek, ekonomilerini daha iyi bir konuma getirmek istemektedirler (Öztürk ve Yazıcıoğlu, 2002: 184). Alternatif turizm türlerinin çok çeşitlilik göstermesi, turizme katılan kişilerin beklentilerine ve isteklerine cevap verebilmektedir (Ongun, 2015: 40).

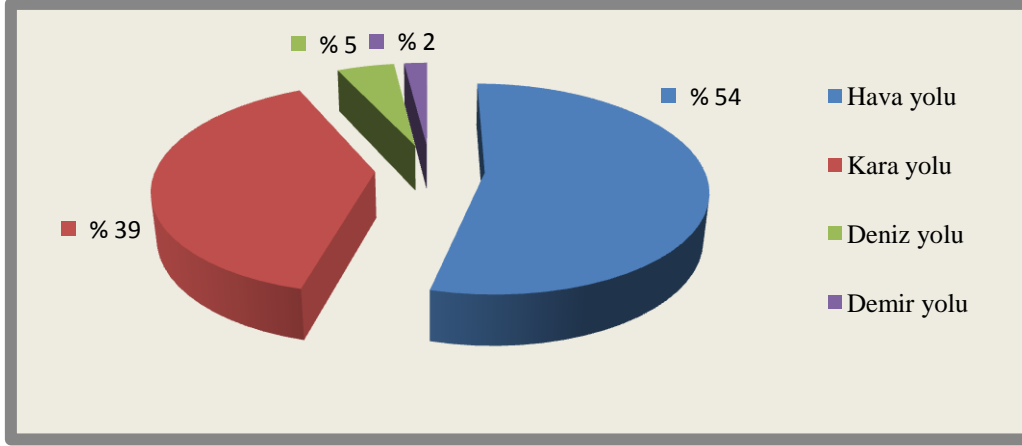

Şekil 1. Seyahat Amaçlarına Göre Dünyadaki Turist Varışları

Kaynak: UNWTO, World Tourism Organization, Tourism Highlights, 2015 Edition, s: 5.

Dünya turizm örgütünün yapmış olduğu 2015 yılı araştırmasında insanların seyahat amaçlarının çeşitlilik arz ettiği ve bunun yıllar içinde değişiklik gösterdiğini ortaya koymaktadır. Dünya turizm örgütünün 2015 verilerine göre (Şekil 1), seyahat eden turistlerin, seyahat etme amaçlarını incelendiğinde % 53'ü boş zaman ve tatil amaçlı olmasına karşın, % 27'si sağlık amacıyla, % 6'sı ise alternatif turizm faaliyetlerine diğer amaçlarla katılmaktadır. Kitle turizm için yapılan seyahat büyük bir oranla yerini korumasına karşın alternatif turizm türlerine olan yönelme de artış yaşanmaktadır. % 14'lik bir kesim ise iş amacıyla seyahatlerde bulunmaktadır. Şekil 2'de, 2014 verilerine göre seyahatte katılanların % 54'ü hava yollarını, % 39'u kara

yollarını, % 5'i deniz yollarını ve % 2'si ise demir yollarını tercih ettikleri göze çarpmaktadır (UNWTO, 2015: 5). Alternatif turizm ürünleri geliştirmek aynı zamanda turizm ürünlerinin, varlıkların ve turizm değerlerinin korunarak gelecek nesillere aktarılmasını da yardımcı olacaktır. Bu anlamda turizm sadece yazın yapılan bir aktivite olmaktan çıkarılıp bütün yıla yayılan bir faaliyet haline dönüştürülmeli. Bu noktada ise alternatif turizm çeşitlendirmenin önemi ortaya çıkmaktadır (Yeşiltaş ve Öztürk, 2008: 9).

Şekil 2. Ulaşım Şekillerine Göre Dünyadaki Turist Varışları

Kaynak: UNWTO, World Tourism Organization, Tourism Highlights, 2015 Edition, s:5.

Günümüzde turizm anlayışı, doğayı ve onun barındırdığı sosyo-kültürel değerleri aşırı tahrip eden kitle turizmi odaklı yaklaşımdan yavaş yavaş uzaklaşarak, alternatif turizme doğru yönelmektedir. Dünyada kitle turizmi büyük payını korusa da, alternatif turizm giderek uluslararası çapta payını artırma yönündeki seyrini sürdürmektedir (Yeşiltaş ve Öztürk, 2008: 8).

Alternatif turizm kavramı, yeşil turizm, soft turizm ve eko turizm gibi kavramlarla zaman zaman aynı anlamlarda kullanılsa da alternatif turizm kavramı tüm bu kavramları da içine alan daha genel bir kavramdır (Albayrak, 2013: 38). Alternatif turizme ilişkin pek çok tanım yapılmıştır. Bunlardan bazıları şöyledir:

Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın yaptığı tanıma göre alternatif turizm; sosyal ve ekonomik uyuma, yerel ve yabancı girişimcilerin işbirliğine ve gelişmede yerli malzeme kullanımına öncelik verme amacını güden bir turizm çeşididir. Diğer bir tanıma göre ise, klasik kitle turizminin olumsuz etkilerini azaltmak amacıyla oluşturulmuş, yeni turistik ürünlerin bir araya getirildiği turizm çeşididir (Yıldız ve Kalağan, 2008: 43).

Alternatif turizm, esas olarak arzu edilmeyen kitle turizminin karşıtı olarak değerlendirilir. Alternatif turizm, olumlu ekonomik etkiler sağlarken çok az olumsuz etkiler de neden olan ideal bir turizm türüdür (Erdoğan, 2003: 105).

Alternatif turizm, geleneksel, klasik, kitle turizmi ve şehir turizminin olumsuz etkilerini azaltmak amacıyla oluşturulmuş ve yeni turistik ürünlerin bir araya getirilmiş olduğu turizm çeşididir (Morgül, 2006: 17).

Alternatif turizm kavramı ile birlikte anılan eko turizm, kitle turizmine bir tepki olarak 1990'lı yıllarda gelişme gösteren, doğal çevre ile turizm faaliyetini bağdaştıran ve çevrenin olumsuz etkilenmesi konusunda sorumluluk güdüsü ile hareket etme esasına dayalı bir turizm faaliyetidir. Eko turizm kavramı sürdürülebilirlik kavramı ile birlikte gündeme gelip popüler olmuş bir kavramdır. Gerçekte bu kavram, çevresel, ekonomik ve sosyal ilişkiler bütünüdür (Ahipaşaoğlu ve Çeltek, 2006: 18). Wight (1993) tanıma göre eko turizm; yeryüzünün doğal kaynaklarının sürdürülebilirliğini güvence altına alan, bunun yanı sıra yerel halkların ekonomik kalkınmasına destek olurken, sosyal ve kültürel bütünlüklerini koruyup gözetilen aydınlatıcı, bilgilendirici doğa seyahatidir (Erdoğan, 2003: 111).

Uluslararası Doğa Koruma Birliği (IUCN), eko turizmi, *“Doğayı ve kültürel kaynakları anlayarak korumayı destekleyen, düşük ziyaretçi etkisi olan ve yerel halka sosyo-ekonomik fayda sağlayan, bozulmamış doğal alanlara çevresel açıdan sorumlu seyahat ve ziyaret”* olarak, Uluslararası Eko turizm Topluluğu ise, *“çevreyi koruyan ve yerel halkın refahını gözetilen, doğal alanlara karşı duyarlı seyahat”* şeklinde tanımlamaktadır (Ayman, 2013: 38).

Eko turizm; peyzajı, bitkileri ve hayvanları hayranlıkla seyretmek, araştırmak amacıyla bozulmamış doğal bölgelere yolculuk ile o yerlere özgü kültürel etkinlikleri tanımdır (Soykan, 2003: 6).

Eko turizm, eko turist olarak kavramlaştırılan kendine özgü bir turist biçimini ortaya çıkarmaktadır. Eko turist; *“değerbilirlik, katılımcılık ve duyarlılık ruhu içinde, nispeten doğal özelliklerini koruyan alanları ziyaret eden kişi”* olarak tanımlanmaktadır (Kaypak, 2010: 97). Eko turizm faaliyetinde bulunan turistler genellikle, küçük gruplar halinde, ailelerin işlettiği, doğal ve geleneksel mimariyi temel alan küçük tesislerde konaklamayı ve yerel kaynakların kullanımıyla üretilen mal ve hizmetleri tercih eden kişilerden oluşur (Ayman, 2013: 38).

Eko turizm faaliyetinde bulunan turistlerin dikkat ettiği hususlardan bazıları şunlardır (Ayman, 2013):

- Özellikle yolculukta çok kullanılan plastik bardak, pet şişe, plastik poşet vb. malzemeler yerine yanlarına matara, bardak ve bez torba almaları.
- Uçak yerine tren, otobüs ya da tasarruflu otomobilleri kullanmak; motorlu taşıtlar yerine bisiklete binmek, yürümek ya da ata binmek; gemi ya da deniz motoru yerine sadece rüzgar gücüne ihtiyaç duyan yelkenliler kullanmak; kağıt bilet yerine elektronik bilet satın almak.
- Eko turizm faaliyetinde bulunan turistlerin en duyarlı olduğu konulardan biri de iklim değişikliğine yol açan faaliyetlerden mümkün oldukça kaçınmaktır. Bu nedenle doğa dostu tatilcilerin tercihi, enerji tasarrufuna önem veren hatta, kendi enerjisini rüzgar, güneş gibi yenilebilir yöntemlerle üreten karbon ayak izi düşük bir yerde konaklamaktır.
- Eko turizm faaliyetinde bulunan turistlerin, özellikle hassas ekosistemlerde bitki ve hayvan türlerinin zarar görmeyeceği şekilde davranmaya özen gösterirler. Yaban hayatı rahatsız etmemek ve nadir türlere özen göstermek

yaşamın sürdürülebilirliği için gerekli olan biyolojik çeşitliliğin korunması açısından büyük önem taşımaktadır.

Eko turizm faaliyetinde bulunan turistlerin en fazla yaptıkları etkinliklerin başında trekking, tırmanma, kaya tırmanıcılığı, kuş gözlemciliği, foto safari, botanik, yaban hayatı gözlemciliği, kamp, olta balıkçılığı, rafting, kano ve kayak gelmektedir (Erdoğan, 2003: 115).

Isparta'nın Turistik Arz ve Talep Yapısı

Isparta ili, sahip olduğu doğal, tarihi, sosyo-kültürel ve çevresel değerler bakımından alternatif turizm çeşitliliği açısından çekim merkezlerinden biri konumundadır. Isparta yöresel el sanatları, yöresel yemekler, kırsal yaşam biçimi ve gelenek örf ve adetleri ile önemli bir turizm potansiyeline sahiptir illerden birisidir. Isparta'da at ile gezinti, dağ bisikleti, dağcılık, kamping/çadır kampı, kayak, trekking, (Topay ve Parladır, 2015: 307) yamaç paraşütü, doğa yürüyüşü gibi doğa tabanlı turizm etkinlikleri ile yelken, kano, kürek gibi su sporları, inanç turizm ve tarım turizmi olanakları mevcuttur (Korkmaz ve Başkalkan, 2011: 68). Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın belirlemiş olduğu alternatif turizm türlerinin büyük çoğunluğunu Isparta ilinde yapabilme olasılığı vardır. Ayrıca, Isparta'nın gülü, halısı, Eğirdir Gölü, Davraz Kayak Merkezi, Yalvaç ve Yazılı Kanyonu turizm sembolü olarak görülmektedir (Doğan ve Üngüren, 2012: 103).

Tablo 1 incelendiğinde; Isparta'da Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan Belgeli 619 oda ve 1.246 yatak kapasiteli 12 adet tesis, Belediyeden Belgeli 1.003 oda ve 2.203 yatak kapasiteli 46 adet tesis olmak üzere il genelinde toplam 58 konaklama tesisi olduğu gözükmektedir. Isparta ilinde toplam 3.449 yatak kapasitesi mevcuttur.

Isparta'nın en önemli turizm merkezlerinden olan Eğirdir, konaklama açısından sahip olduğu oteller ve pansiyonlar ile diğer ilçelerden ayrılmaktadır. Eğirdir ilçesi toplam otellerin ve pansiyonların sayısı 26'dır ve bu oteller ve pansiyonlar 374 oda ve 839 yatak kapasitesine sahiptirler. Mevcut tesis ve yatak kapasitesinin yaklaşık % 35'i Eğirdir ilçesindedir.

Tablo 1. 2015 Yılı İlk 6 ay Isparta İl Geneli Bakanlık ve Belediye Belgeli Otel ve Pansiyonların Oda ve Yatak Dağılımı

	Türü	BELEDİYE			BAKANLIK		
		Tesis Sayısı	Oda	Yatak	Tesis Sayısı	Oda	Yatak
Merkez	Otel	15	421	852	6	460	937
	Pansiyon	1	12	24	0	0	0
Eğirdir	Otel	8	183	420	3	88	176
	Pansiyon	14	98	241	1	5	12
Gelendost	Otel	1	25	30	0	0	0
Keçiborlu	Otel	1	180	420	0	0	0
Ş.Karaağaç	Otel	2	23	76	0	0	0
Senirkent	Otel	1	7	16	0	0	0
Sütçüler	Otel	1	25	50	0	0	0
Uluborlu	Otel	1	9	29	0	0	0
Yalvaç	Otel	1	20	45	2	66	121
TOPLAM		46	1003	2203	12	619	1246

Kaynak: www.ispartakulturturizm.gov.tr (Erişim tarihi:20.02.2016).

Son yıllarda değişen turizm eğilimleriyle birlikte Isparta iline gelen yerli turist sayısında önemli bir artış yaşanmıştır. Özellikle 2013 yılından itibaren büyük bir artış göze çarpmaktadır. Tablo 2’de 2009 – 2015 yılları arasında Isparta ilinde konaklayan yerli ve yabancı turist sayısı verilmiştir.

Tablo 2. Isparta İlinde Konaklayan Yerli ve Yabancı Turist Sayısı

Yıllar	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Geceleyen Yerli Turist sayısı	135.671	150.418	211.200	233.273	306.401	321.163	334.686
Geceleyen Yabancı Turist Sayısı	21.608	17.246	19.937	14.202	21.089	21.837	19.757
Toplam	157.279	167.664	231.137	247.475	327.490	343.000	354.443

Kaynak: www.ispartakulturturizm.gov.tr (Erişim tarihi:20.02.2016).

Tablo 2’deki veriler ışığında, Isparta ilinde belediye ve turizm işletme belgeli tesislerde konaklayan yabancı sayısı 2009 yılından 2015 yılına kadar inişli çıkışlı devam etse de bu oran yaklaşık 20 bin civarındadır. Yerli turist sayısına bakıldığında ise, sürekli olarak bir artış göze çarpmaktadır. Buradan çıkan sonuca göre özellikle son üç yılda değişen turizm talebiyle birlikte Isparta’ya gelen yerli turist sayısında büyük bir artış yaşanmıştır. Bunun bu şekilde olmasının sebeplerinden biri, yaklaşık 100 bin civarında öğrenci kapasitesine ulaşmış olan Süleyman Demirel Üniversitenin

katkısıdır. Özellikle okula kayıt ve mezuniyet törenlerinde öğrencilerin ailelerinin Isparta'ya gelmeleri bu sayıyı arttırmaktadır. Bir diğer neden de, acemi askerlik yapan asker sayısının çok olması ve bu kişilerin yemin törenlerinde ailelerinin çoğunluğunun hafta sonu ilde konaklamaları bu sayıyı arttırmaktadır. Isparta ilinde konaklama kapasitesi turizm talebini kısmen karşılayacak nitelikte olsa da özellikle yaz aylarında, kayıt, mezuniyet ve yemin törenlerinde oldukça yetersizdir. Elimizdeki bu veriler ile Isparta ili için ileriki yılların talep tahmini yapıldığında bir artış olacağı kanısına varmak mümkündür.

ISPARTA İLİNDE YAPILABİLECEK TURİZM TÜRLERİ

Turizmdeki yeni eğilimler ışığında turist tercihlerini dikkate alarak yeni potansiyel turizm alanlarının yaratılma çabası 1990'lı yıllardan sonra hız kazanmaya başlamıştır. Böylece daha önceleri dikkat çekmeyen Isparta turizmi değişen turizm talebiyle gündeme gelmeye başladığından dolayı Isparta turizmi üzerine çalışmalar yapılmaya başlanmıştır (Durgun, 2007: 100). Yapılan çalışmaların çoğunluğunda Isparta'nın alternatif turizm türleri bakımından önemli bir potansiyele sahip olduğu ve alternatif turizm türlerinin il için önemi vurgulanmıştır (Türkoğlu vd., 2005; Durgun, 2006; Özdemir, 2008; Nayır, 2009; Korkmaz ve Başkalkan, 2011, Ongun vd., 2015). Doğa ve kültür turizmi ağırlıklı olan yeni destinasyon arayışları Isparta'yı kıyı bölgelere göre daha avantajlı bir konuma getirmiştir (Durgun, 2007: 107). Alternatif turizmin tüm dallarına cevap verebilecek, iklim ve coğrafya koşullarına sahip olan Isparta Türkiye'nin ender köşelerinden biri konumundadır. Isparta'da mevcut kaynaklar kapsamında değerlendirilebilecek eko turizm türleri aşağıdaki şekildedir.

Tablo 3. Isparta İlinde Yapılabilecek Turizm Türleri**

Turizm Türleri	
Foto Safari	Festival Turizmi
Kuş Gözlemciliği (Ornitoloji)	Su Sporları Turizmi
Endemik Bitki Gözlemciliği	Yamaç Paraşütçülüğü
İnanç Turizmi	Sağlık Turizmi
Mağara Turizmi	Kış Turizmi
Doğa Yürüyüşü (Trekking)	Yayla Turizmi
Dağ Turizmi	Kamp ve Karavan Turizmi
Göl Turizmi	Kırsal (Çiftlik /Tarım) Turizmi

**Kaynak: Isparta Kültür ve Turizm Envanteri, (2011)'den faydalanılarak oluşturulmuştur.

Foto Safari: Fotoğrafçılıkla uğraşanlar için doğanın çekici buldukları yönleri, yöresel flora ve fauna farklı bir yönünü oluşturur (Kızılaslan ve Ünal, 2014: 49). Isparta ili gerek fauna ve flora zenginliği açısından gerekse doğal güzelliklere sahip olması nedeniyle foto safari için uygun alanlar mevcuttur. Foto safari için tercih edilen alanlar şunlardır: Kovada Milli Parkı, Sütçüler Çandır Yazılı Kanyon Tabiat Parkı, Eğirdir Yukarıgökderdere Köyü Kasnak Meşesi Tabiat Koruma Alanı, Eğirdir Akpınar Köyü, Yalvaç Men Tapınağı, Yalvaç Pisidia Antiokheia, Yalvaç Aşağı Tırtar Köyü, Kaya Mezarları, Hoyran Gölü, Şarkikaraağaç Kızıldağ Milli Parkı, Yenişarbademli Melikler Yaylası ve Sütçüler Tota Yaylasıdır (Isparta Kültür ve Turizm Envanteri, 2011: 275).

Kuş Gözlemciliği (Ornitoloji): Kuş gözlemciliği doğayı kuşların gözünden görmeyi ve tanımayı sağlayan bir turizm türüdür. Kuş gözlemciliği parklar, sulak alanlar, ormanlar, bozkırlar, dağlar ve göller gibi kuşların doğal ortamlarında gözlenmesi esasına dayanmaktadır (Albayrak, 2013: 164). Kovada Gölü Milli Parkı, Kasnak Meşesi Tabiat Koruma Alanı, Çandır Baraj çevresi, Eğirdir Gölü Hoyran kısmı, Budur Gölü'nün Keçiborlu ilçesinin sınırları, Beyşehir Gölü'nün Yenişarbademli ve Şarkikaraağaç ilçelerini kapsayan alanlar kuş gözlemciliği için elverişli alanlar olup, her yıl buralara genellikle İngiltere ve Fransa'dan kuş gözlemcileri gelmektedir (Durgun, 2006: 98). Eğirdir Gölünde, karabatak, macar ördeği, elmabaş patka, tepeli patka, sakarmeke ve Beyşehir Gölünde ise, macar ördeği, elmabaş patka ve sakarmekenin bulunması nedeniyle buralar Önemli Kuş Alanı (ÖKA) statüsü kazanmaktadır (Isparta Kültür ve Turizm Envanteri, 2011: 270).

Endemik Bitki Gözlemciliği: Sadece belli bir bölgede yetişen farklı bitkileri görme, tanıma ve bu bitkilere, bitkilerin özelliklerine duyulan merakla ve keşfetme arzusuyla gerçekleşen bir turizm türüdür (Albayrak, 2013: 142). Isparta flora bakımından zengin bir ildir. İlde endemik bitki gözlemciliği, Kasnak Meşesi Tabiat Koruma Alanı, Kovada Gölü Milli Parkı, Dedegöl Dağları ve etekleri, Çandır Yazılı Kanyon Tabiat Koruma Alanı, Sarpdağ etekleri ve ayrıca Söğüt Yaylasında yapılmaktadır (Isparta Kültür ve Turizm Envanteri, 2011: 271).

İnanç Turizmi: Kutsal yerlerin bu dinlere mensup kişilerce ziyaret edilmesinin, turizm olgusu içerisinde değerlendirilmesi inanç turizmi olarak tanımlanmaktadır (Sargın, 2006: 3). Isparta ili sınırları içerisinde Aya Payana (Baniya) Kilisesi, Aya Yorga Kilisesi, Aya Stefanos Kilisesi ve Aziz St. Paul Kilisesi mevcuttur (Türkoğlu vd., 2005: 30). Bu kiliselerden en önemlisi Yalvaç ilçesinde bulunan Aziz St. Paul Kilisesidir. Hıristiyanların ilk ve en büyük kilisesi olan bu kilisede Aziz Paul'un ilk vaazını vermesi ve kutsal kitap İncil'de bu yerden bahsedilmiş olması buranın önemini arttırmaktadır (Durgun, 2007: 95). Aziz St. Paul Kilisesi'nin bulunduğu Pisidia Kenti, Hıristiyanlık dinini temellerinin atıldığı ve tüm dünyaya yayıldığı yerleşimlerden biri olup Hıristiyanlar için ikinci bir hac merkezi olarak kabul edilmiştir. Her yıl yüzlerce kişi ibadet etmek için buraya gelmektedir. Bu özelliği ile inanç turizmi açısından önemli bir yere sahiptir (Kuter ve Erdoğan, 2006: 117). Ayrıca, yörede bulunan türbeler, camiler, kaya mezarları ve mabedler inanç turizmi açısından son derece çekici alternatiflerdir (Ongun vd., 2015: 126). Kültür turizmi açısından 200 civarındaki antik köy ve şehir yerleşimleri mevcuttur (Türkoğlu vd., 2005: 34).

Mağara Turizmi: Mağaralar genellikle yer altı sularının kireç taşı, tuz gibi kayaları eritmesiyle karsit ya da volkanik alanlarda oluşmaktadır. Mağaralar, jeolojik ve iklimik özelliklerine göre barınak, hayvan barınağı, depo, ibadet mekanı ve tedavi alanı olarak yüzyıllardır kullanılmaktadır. Turizm amaçlı kullanılan mağaralardaki sarkıtlar, diktler, göletler veya yeraltı nehirleri kişi ve aileleri farklı maceralara sürüklemektedir (Albayrak, 2013: 167). Isparta bölgesi, mağara oluşumu bakımından ülkemizin en yoğun illeri arasında yer alır. İlde Zindan Mağarası, Karataş Mağarası, Gümüş İni Mağarası, Cıv Mağarası, Kuz Mağarası gibi daha pek çok mağara bulunmaktadır. Türkiye'nin ve Avrupa'nın en uzun mağarası olarak kabul edilen

Pınargözü mağarası da Isparta il sınırları içerisinde bulunmaktadır (Türk, 2001: 858). Bu mağaraların içinde gölcükler, şelaleler, damlataş havuzları ve her türden damlataş birikimleri bulunmaktadır (Durgun, 2007: 96). Bu mağaraların dışında turizm açısından değerlendirmeye alınabilecek, Kadı Deliği Mağarası, Karataş Mağarası, Ayı İni Mağarası, İnönü Mağarası, Kapıkaya Mağarası, Güvercinlik Mağarası ve Uluborlu Obruğu mağaraları bulunmaktadır (Nayır, 2009: 43).

Doğa Yürüyüşü (Trekking): Trekking; bir bölgenin dağlık kesimlerinde, dağcılık tekniği gerektirmeden, zor ve sarp yerlere girmeden, küçük patikaların takip edildiği, belli zorlukları kapsayan, her yaş grubuna uygun ve zamanla sınırlı (günübirlik) olarak düzenlenen yürüyüşlerdir (Erdoğan, 2003: 131). Isparta ili doğa yürüyüşleri için birçok doğal alanlara sahiptir. Özellikle trekking için uygun yerler vardır. Bu yerler; Eğirdir Akpınar Köyü (8 km), Eğirdir ile Oluklacı Yaylası (5 km), Yukarı Gökdere Köyü ile Kasnak Meşesi Tabiatı Koruma Alanı (10 km), Yukarı Gökdere Yol Çatı ile Kovada Gölü Milli Parkı (10 km), Kovada Gölü Çevresi, Aşağı Gökdere, Arbeterum (Ağaç Müzesi), Su Çatı, Gökbüvet Kanyon ile Çandır Yazılı Kanyon (30 km), Sütçüler Batı İstikameti ile Roma Harabeleri, Söğüt Yaylası, Yangın Kulesi, Akçal Tepesi, Aksu Zindan Mağarası ile Aksu İlçe Merkezi (3 km), Yakaören Köyü ile Gelincik Tepesi, Eğirdir, Bedre Plajı ile Altınkum Plaj Tesisleri (8 km), Kasımlar ile Fındık Kesme (Kamplı) ve Kesme, Asarcık ve Çukurca'dır (5 km Kamplı).

Dağ Turizmi: Yörenin dağlık olması nedeniyle, diğer turizm çeşitleri kadar dağ turizminde tercih edilmesinde önemli etkidir. Isparta, sahip olduğu geniş dağlık alanları ve kültürel özellikleriyle dağ turizmi açısından önemli bir potansiyele sahiptir. Isparta ili sınırları içerisinde yer alan Dedegöl (2.998 m.), Davraz (2.635 m.), Barla (2.798 m.), Akdağ (2.420 m.), Eğirdir Sivrisi (1.749 m.), Sarp Dağ (2.548 m.) ve Bozburun (2.109 m.) gibi dağlar, hem dağcılık hem de kış sporları açısından sahip oldukları çekicilikleri ile ziyaretçilere eşsiz deneyimler sunmaktadır (Çuhadar ve Meydan, 2014: 220).

Türkiye'nin gül bahçesi olarak tanınan Isparta'nın dağları, yaylaları, gölleri, doğal güzellikleri, milli ve tabiat parkları üzerinde birçok turizm faaliyeti gerçekleştirilebilmesine olanak tanımaktadır. Isparta ilinin yamaç paraşütçülüğü, av turizmi yayla turizmi, kuş gözlemciliği ve endemik bitki gözlemciliği gibi alternatif turizm türleri açısından da zengin kaynaklara sahip olması nedeniyle, dağ turizmi etkinlikleri planlı bir biçimde diğer alternatif turizm türleri ile birleştirilip ziyaretçilerin bölgede daha uzun süreli konaklamaları sağlanabilir (Çuhadar ve Meydan, 2014: 220).

Göl Turizmi: Göller bölgesinin merkezi konumunda olan Eğirdir ilçesi uzun süreden beri turistlerin rağbet ettiği bir beldedir. Beldedeki Eğirdir Gölü 517 km² yüzölçümü ile Türkiye'nin 4. büyük gölüdür. Göl içerisinde iki küçük ada vardır. Göl 1996 yılında doğal sit alanı olarak ilan edilmiştir (Isparta Kültür ve Turizm Envanteri, 2011: 252-253). Eğirdir Gölünün ve çevresinin doğal güzellikleri her yıl artan sayıda yerli ve yabancı turistleri ilçeye çekmektedir (Türk, 2001: 856). Eğirdir gölü eksilmeyen rüzgarıyla sörf ve yelken sporları için oldukça uygundur (Türkoğlu vd., 2005: 35).

Isparta'nın Hoyran Gölü ve civarında kış aylarında ortalama otuz bin civarında su kuşunun barınıyor olması, kara avcılığı açısından bir potansiyel oluşturmaktadır. Ayrıca Eğirdir Gölünde, Kovada Gölünde ve yaylalarda bulunan akarsularda sportif olta balıkçılığının geliştirilmesi de mümkündür (Özdemir, 2008: 69). Ayrıca göl kenarlarında, piknik, su sporları, bisiklet binme, yürüyüş, kamp-karavan, kuş gözlemciliği, olta balıkçılık ve fotoğraf çekme gibi aktiviteleri yapma olanağı vardır.

Festival Turizmi: Isparta ili festival ve şenlikler açısından da çok çeşitlilik göstermektedir. Düzenlene festivaller şunlardır; Gül Festivali, Halı Festivali, Kültür ve Turizm Festivali, Davraz Kar Festivali, Antiokheia Kültür ve Sanat Festivali, Eğirdir Kültür ve Turizm Festivali ve Eğirdir Uluslararası Dağcılık Festivali (Doğan ve Üngüren, 2012: 106). Isparta'da her yıl geleneksel olarak düzenlenen Gül, Halı ve Kültür Festivali Isparta Belediyesi tarafından Haziran ayında üç gün olarak düzenleniyor. Davraz Kar Festivali Şubat ayının son haftası, Antiokheia Kültür ve Sanat Festivali Temmuz ayında, Eğirdir Kültür ve Turizm Festivali ve Eğirdir Uluslararası Dağcılık Festivali ise Mayıs ayında düzenlenmektedir.

Su Sporları Turizmi: Isparta ilinde su sporları yapmaya en elverişli yer Eğirdir gölüdür. Paraşüt, jetteki, su bisikleti, su kayağı, banana vs. faaliyetler Kaleönü Liman Mevkii, Yeşilada çevresi, Can Ada önü, kale arkası, Derya Restaurant önü, Dolmabahçe Park önü, Yazla Plaj Mevkii, Altinkum Plaj-Kamping Mevkii ve Bedre Özel İdare Turistik Tesisleri plaj-kamping mevkii alanlarında yapılmaktadır (Isparta Kültür ve Turizm Envanteri, 2011: 287). Eğirdir gölünde yapılan başka bir su sporu da skuda sporudur. Ayrıca Sütçüler Çandır çevresinde rafting için uygun akarsular bulunmaktadır (Durgun, 2006: 104).

Yamaç Paraşütçülüğü: Eğirdir ilçesinde Karatepe mevkiinde 550 - 650 metre kuzey ve 350 metre güney, Akpınar köyü 250 metre kuzeydoğu, Eğirdir sivrisi 1700 metre kuzeydoğu ve Davraz dağı kış sporları turizm merkezi 1800 metre doğu pistleri yamaç paraşütü için uygun alanlardır (Durgun, 2006: 105).

Sağlık Turizmi: Sağlık turizmi; turizm aktivitesi ve ya destinasyon olarak turistlerin sağlık amacıyla bölgeye getirilmesi ve bu amaçla yapılan diğer aktiviteler olarak tanımlanabilir (Bennet, vd., 2004'den aktaran Yeşiltaş ve Öztürk, 2008: 14). Bölgede, Göğüs Hastalıkları Hastanesi'nin inşaatı devam etmekte olup, sağlık turizmi açısından büyük önem teşkil etmektedir (Özdemir, 2008: 40).

Kış Turizmi: Dünyada ve Avrupa'da olduğu gibi Türkiye'de de son yıllarda kış turizmine yönelik turizm hareketlerinde büyük ölçüde talep oluşturmaktadır. Kış mevsiminde gerçekleşen turizm türü olan kış turizmine konu olan en önemli etkinlik kayak sporudur (Hussein ve Saç, 2008: 42).

Isparta ili sınırları içerisinde bulunan Davraz Dağı kış sporları açısından önemli bir potansiyele sahiptir. Davraz dağında genel olarak sonbaharın sonundan ilkbaharın başına kadar kayak yapma imkanı vardır. Kış turizmin gözdesi olan kayak turizmi Isparta ilinde Davraz, Karlıyayla Kış Sporları Turizm Merkezi'nde yapılmaktadır. Telesiyej, teleksi ve babylift gibi teknik donanım ve yeterli pist uzunluğuna sahip olan

bu merkezde Kuzey Disiplini, Alp Disiplini, Tur Kayağı, Snow Board ve Tele Mark yapılabilmektedir (Durgun, 2007: 96).

Yayla Turizmi: Isparta ilinde, ilin doğal yapısı ve koşulları nedeniyle yayla görünümü veren birçok yer mevcuttur. Bu yaylalar şunlardır; Tota Yaylası (Sütçüler), Söğüt ve Zengi Yaylası (Sütçüler), Sorgun Yaylası (Aksu), Kuvvet Alanı Yaylası, Kötürnek Yaylası, Çayır Alanı Yaylası, Ketenlik Yaylası, Sultan Dalan Yaylası, Cennet Taşı Yaylası, Beşoluk Yaylası (Şarkikararğaç), Çayır Yaylası (Yenişarbademli), Kızıldağ Yaylası (Yukarı Yaylabel Köyü), Alaseti Çanakçı Yaylası (Uluborlu), Farı Yaylası (Keçiborlu), Hoyran Yaylası (Senirkent), Emirgen ve Avşar Yaylaları (Yalvaç), Findos, Kışla ve Gelincik Yaylaları (Merkez), Kurucaoluk Yaylası, Camili Yaylası, Belova Yaylası, Belkuyu Yaylasıdır (Isparta Kültür ve Turizm Envanteri, 2011: 263). Özellikle yaz aylarında, Antalya'da yaşayan emekliler sıcaklardan çabuk etkilendiklerinden dolayı ortalama üç – dört ay Isparta ve çevresindeki yayla evlerini tercih etmektedirler. Buraların üçüncü yaş turizmi için iyi bir şekilde planlanması bölgenin turizm gelirlerini arttırır ve bölgenin tanıtımına katkı sağlayabilir.

Kamp ve Karavan Turizmi: Eğirdir Can Ada, Eğirdir Kovada Milli Parkı, Çandır Yazılı Kanyon girişinde ve Gölcük Gölü Turizm Merkezi ile Kızıldağ Milli Park Alanları (Özdemir, 2008: 68).

Kırsal (Çiftlik/Tarım) Turizm: Türkiye'de kırsal turizm denildiğinde, çoğunlukla doğa yürüyüşleri ve doğa sporlarını içine alan etkinlikler, alış-veriş ve yeme-içmeyi kapsayan günübirlik köy ziyaretleri anlaşılmaktadır (Emekli vd., 2006: 332). Kırsal turizmle iç içe geçmiş iki turizm türü bulunmaktadır. Bu turizm türlerinden biri "Çiftlik Turizmi", diğeri ise "Tarım Turizmi"dir. Her iki turizm türü de kırsallığı çağrıştırdığından dolayı kırsal turizm yerine de kullanılmaktadır (Soykan, 1999: 68).

Isparta'nın ilçe ve köylerindeki çiftlikler ve çiftliklerde yapılan tarımın turizme kazandırılmasıyla birlikte bölgenin kalkınması sağlanır. Çiftlik arazisi içerisindeki bahçelerden meyve veya sebze toplama, yabani otları temizleme, bahçe belleme gül toplama, lavanta kesme, süt sağma, yün kırpma, çiftlik hayvanlarını besleme, yoğurt yapma, peynir yapma ve ata binme gibi aktiviteler yapılabilir (Ongun vd., 2015: 128).

Son yıllarda kırsal turizm açısından da önemli bir çekim merkezi konumunda olan Isparta, gül, kiraz toplama ve lavanta yağının çıkarılması gibi aktiviteleri ile özellikle Uzakdoğulu turistler tarafından büyük ilgi görmektedir (Ongun vd., 2015: 127-128). Süleyman Demirel Kalkınma ve Demokrasi Müzesi, turizm ürün çeşitliği içerisine giren gül ve lavanta aktiviteleri kırsal turizmin Isparta'da ivme kazanmasına neden olacak unsurlardır. Isparta'da yapılabilecek turizm aktivitelerinin çeşitliliğinin artması ve seyahat acentelerinin tur kapsamına dahil edilmesi, iş imkanını arttıracak, halkın sosyo-kültürel açıdan gelişmesini sağlayacak, turizmi 12 aya yayacak ve kalkınmaya ivme kazandıracaktır (Ongun vd., 2015: 129). Turizm pazarındaki buna benzer ürün çeşitlendirme aktiviteleri alternatif turizmin gelecekte talep yoğunluğunun yüksek olacağını göstergesidir (Kılıç ve Kurnaz, 2010: 40).

Eko turizm açısından önemli bir yeri olan kırsal yerleşimler, dağlar, yaylalar turizm faaliyetlerinin gelişiminde, günümüzde ve/veya gelecekte bu yörelerin sorunlarının çözümünde ve bölgenin geliştirilmesinde aktif rol oynayabilir. Önemli olan turizme açılan bu yörelerde geleneksel tarımın, balıkçılık, arıcılık, küçükbaş ya da büyükbaş hayvancılık ve ormancılık gibi faaliyetleri terk etmeyerek, yörenin geleneksel el sanatları, mimari dokusu ve kültürel mirasının bozulmadan korunmasıdır. Kısaca turizm kırsal alanlarda tarımsal faaliyetlerin ve yöresel yaşayışın sonu değil aksine tamamlayıcısı konumunda olmalıdır. Isparta ve ilçelerinde turizm, sanayi ve geleneksel yaşam birbirlerini desteleyerek iç içe yaşamayı öğrenmek zorundadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Isparta ilinin eko turizm açısından çeşitli değerlere ve alanlara sahipliği göz önüne alındığında ve gerekli plan ve programların fizibilite çalışmaları yapıldığında turizmin Isparta'ya katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Isparta ili, doğal kaynakları, tarihi ve kültürel değerler bakımından çok fazla zenginliklere sahiptir. Ancak Isparta ili, yeterli düzeyde alternatif turizm potansiyeline sahip olmasına rağmen tanıtım ve pazarlama eksikliğinden dolayı hak ettiği yerde değildir. İlin önemli sembolleri haline gelmiş olan gülü, halısı, lavantası, elması, kirazı, Davraz Kayak Merkezi, Eğirdir Gölü, Kovada Gölü, Yazılı Kanyonu, Aziz Paul Kilisesi, Müzeleri (Süleyman Demirel Kalkınma ve Demokrasi Müzesi, Yalvaç Müzesi, Etnografya Müzesi gibi), festivalleri ve şenlikleri yerel ve ulusal basında kamu ve sivil kuruluşlar tarafından sık sık dile getirilip il turizminin tanıtımı yapılmalıdır. Ayrıca, yerel yönetimlerin turizme yeterince ilgi göstermemesi ve resmi kurumlar arası iletişim eksikliği ilin turizm açısından önemli sorunudur. Kurumlar birbirleri ile koordinasyon içerisinde çalışarak Isparta turizmi ile ilgili strateji ve programlar belirlenmelidir. Yerel halkın turizm konusunda bilgi ve bilinç düzeylerinin yetersizliği turizmin gelişmemesinde engel teşkil etmektedir. Bunun için turizme yön veren kamu ve sivil kuruluşlar zaman zaman kırsal alanlarda seminer ya da bilgilendirme toplantıları düzenleyerek gerekli bilgilendirmeleri yapmalıdırlar. Bu seminer ve bilgilendirme toplantılarıyla eğitilmiş yerel halk gelen turistleri bir misafir olarak görmeye başladığında artık turizm olgusu kavranmış olur. Türkoğlu ve arkadaşlarının (2005)'deki çalışmasında, konaklama işletmelerindeki yatak kapasitesi bakımından bir sorun yaratmamasına rağmen geçen bu süre zarfında ve değişen turistik eğilimlere göre ildeki alternatif turizm türlerinin çeşitlilik sayısının artması neticesinde, konaklama tesislerin ve yatak kapasitelerinin yetersizliği önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Örneğin 2015 yılında gül toplama dönemlerinde gelen turların konaklama sıkıntısı ile karşılaştığı ve daha sonra gelecek turların iptal edildiği yerel basında yer almıştır. Isparta'ya gelen turların Antalya ve Denizli arasında sadece bir durak noktası olmanın dışında bir turizm destinasyonu olması sağlanmalıdır. Günübürlük turlardan ziyade üç-beş günü kapsayacak şekilde paket turların planlanması gerekmektedir. Kırsal alanlardaki kırsal turizm türlerine ağırlık verilmesi Isparta'nın turizmden daha fazla bir pay almasını sağlayacaktır. Son yıllarda özellikle Isparta ili gülü ve lavantasıyla bir farkındalık yaratmıştır. Bu iki ürün hem tarım hem de turizm ürün çeşitlendirilmesi içerisine

girmiştir. İlin, bu fırsatı iyi bir şekilde değerlendirip turizmden ekonomik olarak pay alması kaçınılmazdır. Gelecekte turizmle ilgili plan ve programlar yapılırken bu ürünlerin göz önüne alınması gerekmektedir. Tüm bunların olması için turizm konusunda deneyimli personelin yetiştirilmesi gerekmektedir. Bu görev kamu ve sivil kuruluşlara, özellikle Süleyman Demirel Üniversitesindeki görev yapan akademisyenlere düşmektedir. Bu çalışmada, Isparta ve çevresinde yapılabilecek çok çeşitli turizm türlerinin arz potansiyeline sahip olduğu görülmüştür. Bu çalışma gelecekte Isparta ile ilgili turizm çalışmalarda fayda sağlayacağı umulmaktadır.

KAYNAKÇA

- Ahipaşaoğlu, S. ve Çeltek, E. (2006). *Sürdürülebilir Kırsal Turizm*, Gazi Kitabevi, Fersa Matbaacılık, Ankara.
- Albayrak, A. (2013). *Alternatif Turizm*, Detay Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara.
- Ayman, O. (2013). "Doğa Dostu Tatil", *National Geographic Traveler*, Nisan.
- Çeken, H. (2003). *Küreselleşme, Yabancı Sermaye ve Türkiye Turizmi*, Değişim Yayınları, İstanbul.
- Çıkm, A. Çeken, H. ve Uçar, M. (2009) "Turizmin Tarım Sektörüne Etkisi, Agro-Turizm ve Ekonomik Sonuçları", *Tarım Ekonomisi Dergisi*, 15 (1), 1-8.
- Çuhadar, M. ve Meydan, Ç. (2014). "Dedegöl Dağcılık Şenliği Katılımcılarının Harcama Profili ve Isparta Ekonomisine Katkılarına Yönelik Bir Araştırma", *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt: 19, Sayı: 1, 207-221.
- Doğan, H. ve Üngüren, E. (2012). "Yerel Halkın Isparta Turizmine Yönelik Görüşleri Üzerine Bir Araştırma", *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt: 17, Sayı: 1, 103-122.
- Durgun, A. (2006). "Bölgesel Kalkınmada Turizmin Rolü: Isparta Örneği", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı*, Isparta.
- Durgun, A. (2007). "Isparta Turizminin SWOT Analizi", *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl: 3, Sayı: 5, 93-109.
- Emekli, G. Südaş, İ. ve Soykan, F. (2006). "Göç, Kırsal Kalkınma-Kırsal Turizm ve Türkiye", [http://www.meteoroloji.gov.tr/2006/araştırma/files/Sera Gazi Salim.-pdf](http://www.meteoroloji.gov.tr/2006/araştırma/files/Sera_Gazi_Salim.-pdf). 324-340. (01.01.2016).
- Erdoğan, N. (2003). *Çevre ve (Eko) Turizm*, Erk Yayın ve Dağıtım, Mart, Ankara.
- Gökdayı, İ. ve Polat, M. (2015). "Isparta'da Medikal Turizmin Yapılabilirliği Üzerine Bir Çalışma", *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 17 (29), 9-16.
- Hussein, T. A. ve Saç, F. (2008). *Genel Turizm Gelişimi-Geleceği*, Siyasal Kitabevi, Ankara.
- Isparta Kültür ve Turizm Envanteri (2011). *T.C. Isparta Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları: 8*, Isparta.
- Kaypak, Ş. (2010). "Ekolojik Turizmin Sürdürülebilirliği", *Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 2 (2), 93-114.
- Kılıç, B. ve Kurnaz, A. (2010). "Alternatif Turizm ve Ürün Çeşitliliği Oluşturmada Ekolojik Çiftlikler: Pastoral Vadi Örneği", *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 2 (4), 39-56.

- Kızılaslan, N. ve Ünal, T. (2014). "Tokat İlinin Eko turizm/Kırsal Turizm Potansiyeli ve SWOT Analizi", *Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Gaziosmanpaşa Bilimsel Araştırma Dergisi*, Sayı: 9, 45-61.
- Korkmaz, M. ve Başkalkan, S. N. (2011). "Eğirdir Gölü ve Çevresinde Turizm Gelişiminin Sürdürülebilirliği Üzerine Değerlendirmeler", *SDÜ Orman Fakültesi Dergisi*, 12, 62-69.
- Kuter, N. ve Erdoğan, E. (2006). "Yalvaç Pisidia Antiocheia Antik Kenti ve Çevresinin Peyzaj Özellikleri ve Turizm Açısından Değerlendirilmesi", *SDÜ Orman Fakültesi Dergisi*, Seri: A, Sayı: 1, 111-123.
- Morgül, Ş. M. (2006). "Trakya Bölgesinde Kırsal Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesine İlişkin Analiz: Kırklareli Örneği", *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı, Edirne.
- Nayır, O. (2009). "Isparta Yöresi Korunan Doğal Alanlarda Eko turizm Talep ve Eğilimlerin Belirlenmesi", *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Isparta.
- Ongun, U. (2015). "Kırsal Turizmin Kırsal Kalkınmaya Etkisi: Şirince Örneği", *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı*, *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Isparta.
- Ongun, U. Gövdere, B. ve Kaygısız Durgun, A. (2015). "Isparta İli Kırsal Alanlarında Yapılabilecek Kırsal Turizm Türlerinin Kırsal Kalkınmaya Etkisi", *International Journal of Social and Economic Science*, 5 (1), 122-131.
- Özdemir, J. (2008). "Isparta İlinin Turizm Potansiyeli ve Geliştirilebilir Turizm Çeşitleri", T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü, *Uzmanlık Tezi*, Ankara.
- Öztürk, Y. ve Yazıcıoğlu, İ. (2002). "Gelişmekte Olan Ülkeler İçin Alternatif Turizm Faaliyetleri Üzerine Teorik Bir Çalışma", *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı: 2, 183-195.
- Sargin, S. (2006). "Yalvaç'ta İnanç Turizmi", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 16, Sayı: 2, 1-18.
- Soykan, F. (1999). "Doğal Çevre Kırsal Kültürle Bütünleşen Bir Turizm Türü: Kırsal Turizm", *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, Yıl: 10, Türkçe, Mart-Haziran, 67-75.
- Soykan, F. (2003). "Kırsal Turizm ve Türkiye Turizmi İçin Önemi", *Ege Coğrafya Dergisi*, 12, İzmir, 1-11.
- Topay, M. ve Parlador, M. (2015). "Isparta İli Örneğinde CBS Yardımıyla Alternatif Turizm Etkinlikleri için Uygunluk Analizi", *Tarım Bilimleri Dergisi*, 21, 300-309.
- Türk, A. (2001). "Kentsel Turizm Gelişimi Açısından Doğal, Tarihsel ve Kültürel Değerlerin Önemi, Eğirdir Örneği", *1.Eğirdir Sempozyumu*, 31 Ağustos-1 Eylül, Tarihsel Kültürel Ekonomik Yönleri ile Eğirdir, Eğirdir-Isparta, 855-860.
- Türkoğlu, M. Gövdere, B. ve Meydan, Ç. (2005). "Isparta İli Turizminin Sorunları ve Çözüm Önerileri", *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl: 1, Sayı: 1, 29-38.
- UNWTO, World Tourism Organization, *Tourism Highlights*, 2015 Edition, <http://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284416899> (25.02.2016).

www.ispartakulturturizm.gov.tr/TR,71441/konaklama-istatistikleri.html (20.02.2016).

Yeşiltaş, M. Çeken, H. ve Öztürk, İ. (2009). "Karadeniz Bölgesindeki Turizm Olanaklarının SWOT Analizi İle Değerlendirilmesi", *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl: 2, Sayı: 3, 250-269.

Yeşiltaş, M. ve Öztürk, İ. (2008). "Bölgesel Kalkınma Çerçevesinde Alternatif Turizm Faaliyetlerine Yönelik Bir Değerlendirme: Sivas Örneği", *C. Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt: 9, Sayı: 1, 1-18.

Yıldız, Z. ve Kalağan, G. (2008). "Alternatif Turizm Kavramı ve Çevresel Etkileri", 42-44, www.yerelsiyaset.com. (25.02.2014).